

Fonetyka i akcent

litery i głoski, upodobnienia, akcent i jego wyjątki, głoski dźwięczne i bezdźwięczne

opracowanie: **Mateusz Bedkowski** · niekazmuliczyc.pl

KLUCZ NAUCZYCIELA

Grupa A

Suma: 12 pkt

Czas: 15 min

6 zadań · 12 punktów · 15 minut · bez słownika · pisz czytelnie · w zadaniach otwartych liczy się poprawna forma i pisownia.

Zadanie 1. (0–3)

OTWARTE

Policz litery i głoski w wyrazie.

1. czapka — _____
2. chmura — _____
3. ziemia — _____

Odpowiedź: 1. 6 liter, 5 głosek; 2. 6 liter, 5 głosek; 3. 6 liter, 4 głoski

Rozwiązanie: Dwuznaki (sz, cz, ch, rz, dz, dź, dż) oznaczają jedną głoskę. Litera „i” przed samogłoską tylko zmiękcza poprzednią spółgłoskę i nie jest osobną głoską.

Punktacja:

1. **1 pkt** — „czapka”
2. **1 pkt** — „chmura”
3. **1 pkt** — „ziemia”

Zadanie 2. (0–1)

ZAMKNIĘTE

Jakie zjawisko zachodzi w wymowie wyrazu „jest” [jes]?

- A.** upodobnienie postępowe
- B.** uproszczenie grupy spółgłoskowej
- C.** upodobnienie wsteczne
- D.** utrata dźwięczności na końcu wyrazu

Odpowiedź: B

Rozwiązanie: „jest” wymawiamy [jes] — uproszczenie grupy spółgłoskowej.

Błędne odpowiedzi: Wsteczne: głoska upodabnia się do następnej (prośba); postępowe: do poprzedniej (kwiat); na końcu wyrazu dźwięczna traci dźwięczność (chleb); w grupach spółgłosek niektóre znikają (jest).

Punktacja: 1 pkt — poprawna odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1)

ZAMKNIĘTE

Jakie zjawisko zachodzi w wymowie wyrazu „trzy” [tʃzy]?

- A.** uproszczenie grupy spółgłoskowej
- B.** upodobnienie postępowe
- C.** upodobnienie wsteczne
- D.** utrata dźwięczności na końcu wyrazu

Odpowiedź: B

Rozwiązanie: „trzy” wymawiamy [tszy] — upodobnienie postępowe.

Błędne odpowiedzi: Wsteczne: głoska upodabnia się do następnej (prośba); postępowe: do poprzedniej (kwiat); na końcu wyrazu dźwięczna traci dźwięczność (chleb); w grupach spółgłosek niektóre znikają (jest).

Punktacja: 1 pkt — poprawna odpowiedź.

Podziel wyraz na sylaby i podkreśl sylabę akcentowaną.

1. czytalibyśmy — _____
2. matematyka — _____
3. przyjaciel — _____

Odpowiedź: 1. czy-TA-li-by-śmy (akcentowana: ta); 2. ma-te-MA-ty-ka (akcentowana: ma); 3. przy-JA-ciel (akcentowana: ja)

Rozwiązanie: Zwykle akcentujemy przedostatnią sylabę. Wyjątki: wyrazy na -yka, -ika pochodzenia greckiego i łacińskiego (ma-te-MA-ty-ka) oraz formy czasu przeszłego z -śmy, -ście i trybu przypuszczającego (BY-li-ście, czy-TA-li-by-śmy).

Punktacja:

1. **1 pkt** — „czytalibyśmy”
2. **1 pkt** — „matematyka”
3. **1 pkt** — „przyjaciel”

W którym wyrazie akcent pada na trzecią sylabę od końca?

- A. telewizor B. zeszyt **C. fizyka** D. czytamy

Odpowiedź: **C**

Rozwiązanie: „fizyka” to wyjątek od reguły akcentu na przedostatnią sylabę.

Błędne odpowiedzi: w pozostałych wyrazach akcent pada zgodnie z regułą na przedostatnią sylabę.

Punktacja: **1 pkt** — poprawna odpowiedź.

Podaj głoskę z pary: dźwięczna — bezdźwięczna.

1. cz — _____
2. k — _____
3. f — _____

Odpowiedź: 1. dż; 2. g; 3. w

Rozwiązanie: Pary głosek: b–p, d–t, g–k, w–f, z–s, ż (rz)–sz, dz–c, dż–ć, dź–cz (pierwsza dźwięczna, druga bezdźwięczna).

Punktacja:

1. **1 pkt** — podpunkt 1
2. **1 pkt** — podpunkt 2
3. **1 pkt** — podpunkt 3

Zasady przyznawania punktów

- Zadania zamknięte: 1 pkt za poprawną odpowiedź; 0 pkt za błędną, za brak odpowiedzi albo za wskazanie więcej niż jednej odpowiedzi.
- Zadania otwarte i z lukami: punkty według kryteriów podanych przy zadaniu. Każdy poprawny sposób rozwiązania jest akceptowany, także inny niż w kluczu.
- Przy poprawnej metodzie i błędzie rachunkowym uczeń traci tylko punkt za wynik końcowy; sam wynik bez wymaganego zapisu obliczeń daje najwyżej punkt za odpowiedź, jeśli kryteria tak stanowią.

Proponowana skala ocen (12 pkt)

12–11 pkt: bardzo dobry · 10–9 pkt: dobry · 8–7 pkt: dostateczny · 6–5 pkt: dopuszczający · 4–0 pkt: niedostateczny

Progi orientacyjne: ok. 90% / 75% / 55% / 40%. Dostosuj je do wewnętrznych zasad oceniania.